

Nr 88.

Av herr **Carlsson, Carl**, och herr **Karlsson, Gottfrid**,
*om förläggande till Västra Marks sjukhus av en
paviljong för svårskötta obildbara sinnesslöa av
kvinnokön.*

Den s. k. kasernkommittén, som bland annat hade till uppgift att verkställa utredning angående användningen av de genom 1925 års försvarsrevision ledigblivna kasernerna, framlade vid fullgörande av denna uppgift förslag om anordnandet av särskilda anstalter för såväl asociala imbecilla som svårskötta obildbara sinnesslöa. Vad beträffar sistnämnda slag av anstalter föreslog kommittén anordnandet av en anstalt med 600 vårdplatser för svårskötta obildbara sinnesslöa av mankön genom omändring och utbyggnad av det ofullbordade kasernetablissemnetet vid Lund, samt en anstalt med 300 platser för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnokön genom omändring av kasernen å Vaxön och uppförande av nya byggnader vid denna. Förstnämnda anstalt, som blivit av medicinalstyrelsen tillstyrkt, beslutades redan av 1930 års riksdag och har under namn av Vipeholms sjukhus öppnats i oktober sistlidet år.

Frågan om manliga svårskötta obildbara sinnesslösas vård är sålunda numera löst. Så är däremot ej fallet med frågan om svårskötta kvinnliga obildbara sinnesslösas vård. Förslaget om denna anstalts förläggande till Vaxön blev nämligen avstyrkt av medicinalstyrelsen, som i stället föreslog uppförandet av särskilda paviljonger om ett hundratal platser vid var och en av tre av statens sinnessjukhus. Till denna uppfattning anslöt sig även Kungl. Maj:t i sin vid 1932 års riksdag framlagda proposition angående anslag till hospitalsbyggnader (proposition nr 129), däri dock ej framlades något förslag om till vilka sinnessjukhus dessa av medicinalstyrelsen föreslagna paviljonger för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnokön borde förläggas utan begärdes riksdagens uttalande i principfrågan. Härom anförde statsutskottet (utlåtande nr 114) följande:

»Vid övervägande av denna fråga har ock utskottet, utan att vilja bestrida, att vissa skäl tala för det av kasernkommittén framlagda förslaget, kommit till den uppfattningen, att anordnandet av anstaltsplatser för ifrågavarande vårdbehövande i enlighet med medicinalstyrelsens av departementschefen förordade förslag måste anses medföra sådana fördelar, att planen för användande av Vaxholmsetablissemnetet för detta ändamål bör övergivas. Utskottet vill särskilt framhålla, att vid genomförande av sistnämnda förslag driftkostnaderna torde, såsom i propositionen antytts, komma att ställa sig lägre än vid en enda för ändamålet inrättad specialanstalt, bland annat, med hänsyn därtill att kontorspersonal och viss ekonomipersonal vid vederbörande sjukvårdsanstalter icke torde behöva utökas vid förläggning dit av paviljonger, varom fråga är. Lika med departementschefen anser utskottet emel-

lertid, att slutlig ståndpunkt nu icke bör tagas till frågan, vid vilka sjukvårdsanstalter och efter vilken plan paviljonger för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnokön böra uppföras. Utskottet vill dock ifrågasätta, huruvida icke det större antalet eller omkring 200 vårdplatser lämpligen böra förläggas till Västra Marks sjukhus vid Örebro och synes fördens skull möjligheterna härutinnan böra i första hand undersökas. Sedan definitiv ståndpunkt tagits här till, torde frågan om platsen för beredande av ytterligare utrymme åt dessa vårdbehövande böra tagas under omprövning.»

Därefter kom denna fråga upp först vid 1934 års riksdag. I den vid denna riksdag framlagda propositionen angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus (proposition nr 170) redogjordes sålunda för medicinalstyrelsens utredning av frågan, vilken givit det resultat, att området vid Vestra Marks sjukhus vore för litet för anstaltens utbyggnad med 200 vårdplatser för ifrågavarande slag av sinnesslöa, men att det här disponibla byggnadsområdet syntes något så när tillräckligt för en paviljong med endast 100 vårdplatser. I anslutning till denna redogörelse gjorde departementschefen det uttalandet, att det torde krävas ytterligare övervägande, huruvida en paviljong av här avhandlade slag borde uppföras vid Västra Marks sjukhus samt, därest så befundes ändamålsenligt, vilken storlek en dylik paviljong borde erhålla. För att emellertid utan ytterligare dröjsmål få till stånd åtminstone en del av de erforderliga vårdplatserna för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnokön upptogs i propositionen av medicinalstyrelsen framlagt förslag om uppförandet av en paviljong för dylika om 100 vårdplatser vid statens sinnessjukhus utanför Hälsingborg (S:ta Maria sjukhus), vartill anslag sålunda begärdes i propositionen. Statsutskottet (utlåtande nr 147) ställde sig emellertid avvisande häremot och förklarade sig icke kunna tillstyrka förslaget, innan resultatet av den av departementschefen berörda utredningen rörande uppförandet av en paviljong för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnokön vid Västra Marks sjukhus föreligger. Härvid gjorde statsutskottet emellertid även det uttalandet, huruvida icke en av paviljongerna vid det under byggnad varande Vipeholms sjukhus vid Lund skulle kunna i första hand såsom ett provisorium disponeras för här avsedda kvinnliga klientel. För sin del hade sjukhuschefen vid S:ta Maria sjukhus uti sitt yttrande i ärendet avstyrkt förslaget om uppförande av en paviljong därstädes för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnokön och ifrågasatt, om icke ifrågavarande paviljong istället kunde förläggas till det för sinnesslöa av mankön avsedda under byggnad varande Vipeholms sjukhus vid Lund.

Detta förslag upptogs av Kungl. Maj:t, som i proposition till 1935 års riksdag (proposition nr 163) begärde anslag till uppförande vid Vipeholms sjukhus av en paviljong med 150 vårdplatser för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnokön. Efter tillstyrkan av statsutskottet (utlåtande nr 123) — som uttalade sin tillfredsställelse med att därmed vunnes att den provisoriska anordning, som av föregående årets riksdag ifrågasatts, icke behövde tillgripas — biföll riksdagen detta förslag.

Sedan de sålunda beslutade vårdplatserna för svårskötta obildbara sinnes-

slöa av kvinnokön kommit till stånd, återstår emellertid ännu 150 vårdplatser av det antal, som beräknats vara erforderligt för denna kategori. Enligt vad som är upplyst i sistnämnda proposition har medicinalstyrelsen på begäran erhållit i uppdrag att framlägga förslag om dessa platser anordnande i samband med avgivande av förslag rörande nytt sinnessjukhus i Norrland. Därmed skulle emellertid den hittills upprätthållna principen om anordnande av statens sinnesslövärd helt skild från sinnessjukvården bli bruten. Lämpligheten härav torde kunna ifrågasättas. Däremot torde det vara synnerligen lämpligt att till anstalt för asociala imbecilla förlägga en paviljong, avsedd för svårskötta obildbara sinnesslöa, mellan vilka två grupper av sinnesslöa gränsen är fullständigt flytande, varför överflyttningar mellan dessa två olika slag av sinnesslöanstalter ofta torde kunna behöva ifrågakomma, och detta skulle ju lättast kunna ske, när de båda äro belägna på samma plats. Byggnadsområdet vid Västra Marks sjukhus torde också vara tillräckligt för ändamålet, då nu blir fråga om en paviljong icke med 200 vårdplatser, som tidigare ifrågasatts, utan med allenast 150 vårdplatser.

På nu anförda skäl hemställes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla,

att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande möjligheten av att till Västra Marks sjukhus förlägga en paviljong med 150 vårdplatser för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnokön.

Stockholm den 21 januari 1936.

C. A. Carlsson.

Gottfr. Karlsson.
